

REKOMENDACIJOS

KOMISIJA

KOMISIJOS REKOMENDACIJA

2008 m. spalio 3 d.

dėl iš darbo rinkos išstumtų asmenų aktyvios įtraukties

(pranešta dokumentu Nr. C(2008) 5737)

(2008/867/EB)

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

atsižvelgdama į Europos bendrijos steigimo sutartį, ypač į jos 211 straipsnį,

kadangi:

- (1) Pagarba žmogaus orumui – vienas iš Europos Sąjungos, tarp kurios tikslų yra visiško užimtumo ir socialinės pažangos skatinimas, kova su socialine atskirtimi ir diskriminacija ir socialinio teisingumo bei socialinės apsaugos skatinimas, kūrimo principų. Pagal Sutarties 137 straipsnio 1 dalies h punktą Bendrija remia ir papildo valstybių narių veiklą [...] iš darbo rinkos išstumtų asmenų integracijos srityje. Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 34 straipsnyje numatyta teisė į socialinę pagalbą ir pagalbą aprūpinant būstu, kad būtų užtikrintos tinkamos gyvenimo sąlygos visiems neturintiems pakankamai lėšų.
- (2) 1992 m. birželio 24 d. Tarybos rekomendacija 92/441/EEB dėl pakankamų išteklių ir socialinės paramos socialinės apsaugos sistemose⁽¹⁾ tebelaikoma Bendrijos kovos su skurdu ir socialine atskirtimi politikos orientaciniu dokumentu, kurio svarba nesumažėjo, nors dar ne viskas padaryta, kad būtų įgyvendintos visos jo nuostatos.
- (3) Nuo 1992 m. sukurta naujų politikos priemonių. Viena iš jų – atvirasis socialinės apsaugos ir socialinės įtraukties koordinavimo metodas (AKM), kurio tikslas taip pat yra visų asmenų aktyvi socialinė įtrauktis, kuri turi būti užtikrinta skatinant dalyvauti darbo rinkoje ir kovojant su

labiausiai nuo visuomenės atskirtų asmenų bei grupių skurdu bei atskirtimi⁽²⁾. Kita priemonė – Europos užimtumo strategija, kuria siekiama, *inter alia*, stiprinti socialinę įtrauktį, kovoti su skurdu, užkirsti kelią tam, kad sunkumų patiriantys asmenys būtų išskirti iš darbo rinkos, ir padėti jiems integruotis į darbo rinką⁽³⁾.

- (4) Kadangi skurdo, nedarbo ir daugialypių sunkumų vis daugiau, būtina formuoti nuoseklią ir integruotą politiką⁽⁴⁾. Norint modernizuoti socialinės apsaugos sistemas, integruotoje aktyvios įtraukties strategijoje turi būti numatyta tinkama finansinė parama, susieta su darbo rinka ir galimybe naudotis kokybiškomis paslaugomis⁽⁵⁾. Ši strategija išsamiai papildo darbo rinkos lankstumo ir užimtumo garantijų pusiausvyros metodą ir yra orientuota į iš darbo rinkos išstumtus asmenis. Ji padeda įgyvendinti Lisabonos strategiją, nes leidžia mobilizuoti darbuotojus bei padidinti jų judumą ir yra ES tvaraus vystymosi strategijos socialinio aspekto esmė⁽⁶⁾.

⁽²⁾ Komunikatas COM(2005) 706: Dirbti kartu, dirbti geriau: naujoji Europos Sąjungos socialinės apsaugos ir integracijos politikos atvirojo koordinavimo sistema.

⁽³⁾ 2008 m. liepos 7 d. Tarybos sprendimas dėl Valstybių narių užimtumo politikos gairių. Tarybos dokumentas 10614/2/082008 (dar neskelbtas Oficialiajame leidinyje).

⁽⁴⁾ Komunikatai COM(2007) 620: Socialinės apsaugos modernizavimas siekiant didesnio socialinio teisingumo ir ekonominės sanglaudos: mažiausiai galimybių dalyvauti darbo rinkoje turinčių asmenų aktyvios integracijos skatinimas ir COM(2005) 33 dėl Socialinės darbotvarkės.

⁽⁵⁾ Komunikatas COM(2006) 44 – Dėl konsultavimosi dėl veiksmų Europos lygmeniu, siekiant skatinti aktyvų žmonių, labiausiai nutolusių nuo darbo rinkos, integravimą.

⁽⁶⁾ Komunikatas COM(2007) 620, 2007 m. gruodžio 14 d. Briuselio Europos Vadovų Tarybos pirmininkaujančios valstybės narės išvados ir 2008 m. liepos 3 d. Socialinės apsaugos komiteto orientacinis pranešimas apie socialinę įtrauktį. Taip pat žr.: 2007 m. gruodžio 5 d. Tarybos išvados, dokumentas 16139/07; 2008 m. birželio 18 d. Regionų komiteto nuomonė dėl aktyviosios įtraukties (Dok. CdR 344/2007); 2007 m. spalio 27 d. Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl būtiniausių socialinių standartų (Dok. CESE 892/2007).

⁽¹⁾ OL L 245, 1992 8 26, p. 46.

- (5) Palaipsniui įgyvendinant šią rekomendaciją reikėtų atsižvelgti į nacionalinius prioritetus ir turimus finansinius išteklius.
- (6) Nei šia rekomendacija, nei įgyvendinant joje nustatytus bendruosius principus nepažeidžiama Bendrijos teisės taikymo sistema, taisyklės dėl valstybės pagalbos, Bendrojo bendrosios išimties reglamento ⁽¹⁾ nuostatos ir Bendrijos taisyklės dėl viešųjų sutarčių sudarymo.
- (7) Pagal subsidiarumo principą valstybės narės nustato finansinės paramos lygį ir, atsižvelgdamos į įvairias vietas, regionines ir nacionalines situacijas bei poreikius, formuoja tinkamą politiką,
- atskirties kenčiantys asmenys, socialiniai partneriai, nevyriausybinių organizacijos ir paslaugų teikėjai.
3. Užtikrinti, kad aktyvios įtraukties politika:
- a) padėtų užtikrinti pagrindines teises;
- b) skatintų lyčių lygybę ir visų vienodas galimybes;
- c) atsižvelgtų į įvairių pažeidžiamų grupių daugialypių sunkumų sudėtingumą ir konkrečią padėtį bei poreikius;

REKOMENDUOJA:

1. Valstybėms narėms sukurti ir įgyvendinti integruotą nuoseklią iš darbo rinkos išstumtų asmenų aktyvios įtraukties strategiją derinant tinkamą pajamų rėmimą, įtraukiasias darbo rinkas ir galimybes naudotis kokybiškomis paslaugomis. Aktyvios įtraukties politika turėtų numatyti, kad galintys dirbti asmenys galėtų lengviau integruotis į darbo rinką ir rasti kokybišką bei ilgalaikę darbo vietą, suteikti žmogaus orumo nemenkinančiam gyvenimui reikalingus išteklius, ir remti tų, kurie negali dirbti, socialinį aktyvumą.
2. Užtikrinti integruotos aktyvios įtraukties politikos veiksmingumą vadovaujantis šiomis gairėmis:
 - a) išsamiai formuoti politiką apibrėžiant trijų aktyvios įtraukties strategijos kryptų svarumą ir atsižvelgiant į jų bendrą poveikį sunkumų patiriančių asmenų socialinei bei ekonominei integracijai ir į galimus jų tarpusavio ryšius, sinergiją bei galimus kompromisus;
 - b) integruotai įgyvendinti trijų aktyvios įtraukties strategijos kryptų nuostatas, siekiant veiksmingai šalinti daugialypes skurdo ir socialinės atskirties priežastis ir labiau koordinuoti viešąsias įstaigas ir tarnybas, įgyvendinančias aktyvios įtraukties politikos uždavinius;
 - c) koordinuoti vietas, regioninių, nacionalinių ir ES institucijų politiką atsižvelgiant į konkretų vaidmenį, kompetenciją ir prioritetus;
 - d) kuriant, įgyvendinant ir vertinant strategijas turi aktyviai dalyvauti visi kiti susiję subjektai: nuo skurdo ir socialinės
4. Integruotos aktyvios įtraukties politiką organizuoti ir įgyvendinti laikantis kiekvienos krypties bendrųjų principų bei gairių, vadovaujantis subsidiarumo principu ir atsižvelgiant į skirtingas aplinkybes, poreikius ir prioritetus, nepažeidžiant Bendrijos teisės taikymo sistemos, taisyklių dėl valstybės pagalbos ir Bendrijos taisyklių dėl viešųjų sutarčių sudarymo.
 - a) *Tinkama finansinė parama*
 Pripažinti visų žmonių pagrindinę teisę naudotis ištekliais ir gauti socialinę paramą, kad galėtų gyventi žmogaus orumo nemenkinantį gyvenimą, siekiant visapusiškai ir nuosekliai kovoti su socialine atskirtimi;
 - i) prirėkus peržiūrėti savo socialinės apsaugos sistemas atsižvelgiant į Rekomendacijos 92/441/EEB B dalyje išvardytus *bendruosius principus*. Pagal aktyvios įtraukties strategiją teisę į pakankamus išteklius visų pirma turėtų būti:
 - derinama su sąlyga, kad asmenys, kurių būklė tai leidžia, būtų aktyviai pasirengę darbui arba profesiniam mokymui, jei nori gauti darbą, arba, jei tai kiti asmenys, prirėkus, taikomos ekonominės ir socialinės integracijos priemonės,
 - derinama su politinėmis sistemomis, kurios nacionaliniu lygmeniu laikomos reikalingomis atitinkamų asmenų ekonominei ir socialinei integracijai.

⁽¹⁾ 2008 m. rugpjūčio 6 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 800/2008, skelbiantis tam tikrų rūšių pagalbą suderinama su bendrąja rinka taikant Sutarties 87 ir 88 straipsnius (Bendrasis bendrosios išimties reglamentas) (OL L 214, 2008 8 9, p. 3).

ii) užtikrinti šią teisę pagal Tarybos rekomendacijos 92/441/EEB C(1), C(2) ir C(3) dalyse pateiktas *praktinės gairės*. Visų pirma, nustatius pajamas, būtinas žmogaus orumo nemenkinančiam gyvenimui, reikėtų atsižvelgti į atitinkamos valstybės narės pragyvenimo lygį ir kainas pagal namų ūkio rūšį ir dydį, naudojant atitinkamus nacionalinius rodiklius. Pagal aktyvios įtraukties strategiją reikėtų užtikrinti, kad asmenys, kurių būklė yra tinkama darbui, būtų skatinami dirbti, o sumos būtų suderintos arba papildytos konkrečioms poreikiams patenkinti.

b) *Įtraukiosios darbo rinkos*

Nustatyti tvarką, kurios laikantis asmenims, kurių būklė yra tinkama darbui, būtų užtikrinta veiksminga pagalba ieškant darbo, grįžtant į darbą arba tęsiant darbą, atitinkantį jų gebėjimą dirbti.

i) Skatinti šiuos aktyvios įtraukties strategijos *bendruosius principus*:

- atsižvelgti į iš darbo rinkos išstumtų *asmenų poreikius*, norint palengvinti jų laipsnišką reintegraciją į visuomenę bei į darbo rinką ir sudaryti jiems daugiau galimybių įsidarbinti,
- imtis priemonių *įtraukiosioms darbo rinkoms* skatinti, siekiant užtikrinti, kad užimtumas būtų prieinamas visiems,
- skatinti kurti *kokybiškas darbo vietas*, įskaitant darbo užmokestį ir lengvatas, darbo sąlygas, sveikatą ir saugą, galimybes mokytis visą gyvenimą ir karjeros perspektyvas, visų pirma, siekiant neleisti skursti dirbantiems asmenims,
- spręsti darbo rinkos segmentacijos problemą skatinant darbuotojus *išlaikyti darbo vietą ir siekti paaukštinimo*.

ii) Įgyvendinti šiuos principus vadovaujantis šiomis *praktinėmis gairėmis*:

- daugiau investuoti į žmogiškąjį kapitalą tobulinant įtraukiojo švietimo ir mokymo politiką bei veiksmingas mokymosi visą gyvenimą strategijas; švietimo ir mokymo sistemas pritaikyti prie naujų gebėjimų reikalavimų bei būtinybės turėti darbo su kompiuteriu įgūdžių,
- skatinti aktyvias ir prevencines darbo rinkos priemones, įskaitant tikslines, individualiems poreikiams pritaikytas ir nuo poreikių priklausančias paslaugas bei paramą iš anksto nustatant porei-

kius, pagalbą ieškant darbo, rekomendacijas ir mokymą bei skatinimą aktyviai ieškoti darbo,

- nuolat peržiūrėti mokesčių ir lengvatų sistemomis nustatytas paskatas ir esamas kliūtis, įskaitant lengvatų valdymą ir jų teikimo sąlygas, taip pat gerokai sumažinant dideles mažiausiai veiksmingas mokesčių normas, ypač gaunantiems mažas pajamas, ir taip užtikrinant proporcingus socialinės apsaugos lygius,

- remti socialinę ekonomiką ir užimtumo garantijas, nes tai labai svarbu tose darbo vietose, kuriose pradedama dirbti socialiai remtini asmenys, skatinti finansinę įtrauktį ir mikropaskolas, finansines paskatas darbdaviams įdarbinti darbuotojus, naujų, visų pirma vietos lygmens, darbo vietų kūrimą paslaugų srityje ir geriau informuoti apie įtraukiąją darbo rinką,

- skatinti gebėjimą prisitaikyti, teikti paramą dirbantiems asmenims ir sukurti palankią aplinką, skirti dėmesio sveikatai ir gerovei, skatinti nediskriminaciją ir taikyti darbo teisę kartu vykdam socialinį dialogą.

c) *Galimybė naudotis kokybiškomis paslaugomis*

Imtis visų būtinų priemonių, kad visi susiję asmenys pagal nacionalines nuostatas galėtų gauti tinkamą socialinę paramą, naudodamiesi kokybiškomis paslaugomis. Visų pirma reikėtų imtis priemonių, kad būtų galima:

laikantis toliau nurodytų *bendrųjų principų* teikti kokybiškas paslaugas, kurios yra būtinos aktyvios socialinės ir ekonominės įtraukties politikai remti, įskaitant socialinės paramos paslaugas, užimtumo ir mokymo paslaugas, paslaugas būsto ir socialinio būsto, vaiko priežiūros, ilgalaikės priežiūros ir sveikatos priežiūros srityse, atsižvelgiant į vietos, regioninių ir nacionalinių valdžios institucijų vaidmenį, taikomas Bendrijos taisykles bei skirtingas valstybių narių aplinkybes, poreikius ir prioritetus:

- teritorinis ir fizinis paslaugų prieinamumas, galimybės jomis naudotis,
- solidarumas, lygios asmenų, kurie naudojami paslaugomis, ir darbuotojų galimybės bei tinkamas naudo-tojų įvairovės vertinimas,
- investicijos į žmogiškąjį kapitalą, darbo sąlygas ir tinkamą fizinę infrastruktūrą,
- visapusės ir koordinuotos paslaugos, kuriamos ir teikiamos integruotai,

- naudotojo dalyvavimas ir individualiems poreikiams pritaikytas metodas, siekiant tenkinti daugybę atskirų asmenų poreikių,
- stebėti ir vertinti veiklą bei dalytis gerąja patirtimi.

5. Pagal socialinės apsaugos nuostatas užtikrinti atitinkamus išteklius ir išmokas. Aktyvios įtraukties priemonėms skatinti naudoti struktūrinių fondų, ypač Europos socialinio fondo, nuostatas ir lėšas.

Nustatyti išsamias nuostatas ir joms skirtas finansines sąnaudas, organizuoti jų valdymą ir įgyvendinimą vadovaujantis nacionaliniais teisės aktais ir (arba) praktika.

Atsižvelgti į ekonominius ir biudžeto apribojimus, nacionalinių valdžios institucijų nustatytus prioritetus ir viešųjų finansų būklę norint nustatyti paskatų dirbti, skurdo mažinimo ir ilgalaikių biudžeto sąnaudų pusiausvyrą.

Imtis būtinų priemonių užtikrinti (pvz., informacijos technologijų priemonėmis), kad visi, įskaitant nepalankiausiose sąlygose esančius asmenis, būtų informuoti apie savo teises ir paramą, kurią gali gauti.

Kuo labiau supaprastinti administracines išteklių ir padėties tikrinimo procedūras bei tvarką.

Jei įmanoma, laikantis nacionalinių nuostatų, susijusiems asmenims nustatyti nesudėtingą tvarką pateikti skundą kompetentingoms administracinėms institucijoms, o prireikus ir nepriklausomoms trečiosioms šalims, pvz., teis-mams.

6. Patobulinti rodiklius ir informacines sistemas, kad būtų galima teikti daugiau naujos ir palyginamos informacijos visuose aktyvios įtraukties ramsčiuose.

Stebėti ir vertinti aktyvios įtraukties politiką pagal atvirąjį koordinavimo metodą, glaudžiai bendradarbiaujant Socialinės apsaugos komitetui ir Užimtumo komitetui bei remiantis programa PROGRESS.

Užtikrinti derėjimą su bendra Lisabonos strategijos politika siekiant socialinės sanglaudos tikslų.

Rekomendacija skirta valstybėms narėms.

Priimta Briuselyje, 2008 m. spalio 3 d.

Komisijos vardu

Vladimír ŠPIDLA

Komisijos narys